

Leopold I, eerste koning der Belgen

Gita Deneckere. *Leopold I. De eerste koning van Europa*. Antwerpen, 2011, 736 p.

Leopold von Saksen-Coburg und Gotha (1790-1865) was afkomstig uit een klein Duits vorstendom, maar bracht het eerst tot gemaal van de Britse troonopvolgster en later tot de eerste koning der Belgen. Het is een buitengewoon levensverhaal. Een Nederlandstalige biografie verscheen al in 1965 van de hand van P. Vermeir uit Dendermonde.⁽⁶⁾ Sindsdien verschenen er heel wat deelstudies, die vooral handelden over Leopolds liefdesleven of over zijn macht en invloed als koning.⁽⁷⁾ Door de vele nieuwe gegevens en inzichten was er nood aan een nieuwe biografie van Leopold. En deze is er nu: Gita Deneckere, hoogleraar aan de Universiteit Gent, publiceerde recent haar *Leopold I, de eerste koning van Europa*. Ze leerde Leopold kennen tijdens haar onderzoek naar de geschiedenis van het sociaal protest in ons land⁽⁸⁾ en werkte vervolgens tien jaar aan deze biografie.

Het resultaat mag er zijn, zeker ook omdat er meer dan genoeg bronnenmateriaal voorhanden is. Leopold was namelijk zijn leven lang een verwoede en getalenteerde briefschrijver

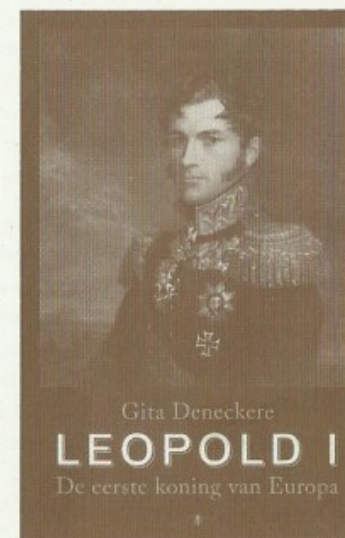
(5) Heel even vermeld in de inleiding van de recensie van *De verloren droom van Pieter Gillis*. Over Joos de Rijcke zie de gelijknamige website <http://users.telenet.be/jjoosdr/>.

(6) P. Vermeir. *Leopold I. Mens, vorst, diplomaat*. Dendermonde, 2 delen, 1965. Gita Deneckere vermeldt dit werk wel in haar bibliografie, maar heeft blijkens de schaarse vermeldingen in de voetnoten amper gebruik van gemaakt.

(7) We vermelden enkel: Jean Stengers, *L'Action du Roi en Belgique depuis 1831. Pouvoir et influence*, Parijs, 1992.

(8) O.a.: G. Deneckere, *Sire het volk mort: sociaal protest in België 1831-1918*, Antwerpen, 1997.

met correspondenten verspreid over zowat heel Europa: 'Vanaf zijn prille jeugd schreef Leopold overvloedig brieven.' (p. 13) Belangrijkste bron was echter de bijna 9.000 bladzijden tellende briefwisseling met Leopolds nicht Victoria, vanaf 1837 koningin van het Verenigd Koninkrijk. 'Leopold en Victoria schreven elkaar soms drie keer per week over van alles en nog wat: het weer, de kinderen en kleinkinderen, de politiek in eigen land, Europa en de wereld, kleine en grote gebeurtenissen, herinneringen en hartstochten. Het was de openhartigheid die me meteen trof, de zeer directe formulering van de intiemste gedachten en gevoelens door vorsten met een enorme epistolaire cultuur en lust voor het schrijven.' (p. 10) Het archief van Koninklijk Paleis kreeg in 1966 een integrale kopie hiervan cadeau, wat de raadpleging erg vergemakkelijkte. De auteur is de eerste die deze intensieve correspondentie volledig heeft doorgenomen.

Het eerste hoofdstuk handelt over Leopolds afkomst en jeugdijaren. Het is essentieel om te begrijpen waarom een prins van een klein vorstendom het zover heeft kunnen schoppen: zijn zuster trouwde namelijk in 1796 met de Russische troonopvolger. Het huwelijk draaide uit op een ramp, maar het kwam de Coburgs fel ten goede. Leopold kreeg bijvoorbeeld een rang in het tsaristische leger. Als deelnemer aan de veldtochten tegen Napoleon stond hij aan de winnende zijde en hij nam in 1814 deel aan het Congres van Wenen. Dankzij zijn connecties met de tsaar leerde Leopold de Britse troonopvolgster Charlotte kennen. Het was een kennismaking uit berekening, maar ze groeide tot een ware liefdesrelatie. Het vervolg is echter bekend: Charlotte stierf in het kraambed en Leopold bleef ontroostbaar achter. Maar hij wist zich te herpakken en had intussen flink naam bekendheid verworven. De Griekse troon ging nog aan zijn neus voorbij, maar na de Belgische revolutie kwam hij geleidelijk nadrukkelijk in beeld om vervolgens op 21 juli 1831 de troon te bestijgen van het nieuwe landje, dat hij overigens voordien maar amper had bezocht. Het maakte van hem definitief een vooraanstaande persoonlijkheid en via koningin Victoria zou hij zijn stempel kunnen blijven drukken op de Britse en Europese politiek.

Een flink deel van het boek handelt – uiteraard – over de meer dan 30 jaar dat Leopold koning der Belgen was. De liberale grondwet vond hij maar niets, maar hij heeft zich ernaar geschikt en net daardoor heeft hij fel zijn stempel kunnen drukken op de regeringspolitiek. Uitgebreid aan bod komen ook zijn optreden als opperbevelhebber van het leger en zijn rol als bindteken van de jonge natie. Door zijn vele connecties kon hij als diplomaat internatio-

naal zijn rol spelen, onder meer tijdens de Krimoorlog toen hij bemiddelde tussen de strijdende partijen. Natuurlijk komt ook het koninklijke huwelijk met de Franse prinses Marie-Louise ter sprake. Door het grote leeftijdsverschil was het eerder een afstandelijke verbintenis, hoewel de koningin zich zeker ook fel heeft ingezet ten gunste van haar nieuwe vaderland. Maar zoals vele vorsten bleek Leopold niet bepaald een trouwe echtgenoot. Hij had trouwens verschillende buitenechtelijke kinderen.

Heel wat interessants weet de auteur te vertellen over de verstandhouding tussen de koning en zijn drie wettige kinderen. Kroonprins Leopold en zijn jongere broer Filips lagen niet in de bovenste schuif, onder andere wegens 'te lui'. Over de latere Leopold II werden zijn commentaren zelfs alsmat negatiever en hun verstandhouding verkilde doorheen de jaren aanzienlijk.⁽⁹⁾ Dochter Charlotte daarentegen was zijn oogappel: hij had haar liever gezien als zijn opvolgster. In 1859 huwde ze met Maximiliaan van Habsburg en later werd ze – met de steun en goedkeuring van Leopold – keizerin van Mexico. Gelukkig heeft Leopold haar beginnende zwakzinnigheid en de terechtstelling van Maximiliaan niet meer hoeven mee te maken. Leopold overleed immers op 10 december 1865 op 74-jarige leeftijd, na in zijn laatste jaren gekweld te zijn geweest door eenzaamheid en door zware gezondheidsproblemen.

Uit de lectuur van deze biografie kan de lezer enkel besluiten dat Leopold als eerste koning der Belgen een uitstekende keuze is geweest: hij was vanaf het begin geliefd bij de bevolking en hij heeft met zijn optreden zeker bijgedragen tot de stabilisering en uitbouw van het nog jonge land. Bovendien wist hij de monarchie stevig te verankeren in het Belgische staatsbestel. Gita Deneckere verdient alle lof voor haar erg degelijke werk, dat bovendien heel vlot is geschreven. Hopelijk verschijnt er ooit een even knappe biografie van Leopold II, die als koning heel wat meer in zijn mars bleek te hebben dan zijn vader wellicht ooit zal hebben vermoed.

Sam Van Clemen